

L'asturià, una llengua vella i bella

by Jordi Llavina

L'asturià —cal mirar d'evitar el terme *bable*, que parteix d'una designació pejorativa— és una llengua vella, i bella, que viu des de temps antics una situació molt precària. No del tot acceptada en el seu propi país, l'asturià està sotmès, una vegada i una altra, a debats interminables sobre la seva necessària normalització, que no acaba mai d'arribar ni d'enfilar-se.

Quan ens referim a les llengües de l'Estat espanyol acostumem a oblidar aquesta i l'aragonès, a les quals ha tocat de fer el paper galdós de la Ventafocs (si de cas, doble Ventafocs) de la festa. Però l'asturià compta amb un esplèndid conreu literari, especialment en el gènere líric. Amb els primers compassos de la democràcia espanyola, el moviment asturianista va crear el Surdimientu, un corrent cultural enfocat a recuperar la llengua per fer-ne una eina de normalitat i d'identitat col·lectives. Els primers autors del moviment van ser generosos quant a esforç i voluntat, però els seus resultats literaris o artístics van resultar més aviat magres, si no enterament negligibles. És la segona generació del Surdimientu que dona noms rellevants, noms que haurien de figurar en qualsevol antologia de la poesia hispànica recent. Són autors que comencen a publicar a mitjan anys vuitanta: el mateix Xuan Bello, Lourdes Álvarez, Berta Piñán, Pablo Antón Marín Estrada, Antón García —traductor, entre altres, del nostre Joan Vinyoli— o Esther Prieto.

Tots aquests autors són poetes. Anava a dir: són només poetes. Puc assegurar, però, que la poesia de cada un d'ells està a l'altura de la millor poesia que es publica en aquell moment o poc després en el territori boirós de l'Espanya de les autonomies: la de Subirana o Albert Roig, entre nosaltres; la de Ramiro Fonte o Álvarez-Cáccamo, entre els gallecs; la de Gerardo Markuleta o Kirmen Uribe, entre els bascos; la de Carlos Marzal o Vicente Valero, entre els que escriuen en espanyol. Al Principat d'Astúries, doncs, es dona una situació netament diglòssica: la llengua té una dimensió social més aviat escassa, no rep el suport polític necessari perquè sigui considerada un bé preuat, més aviat al contrari..., però, en canvi, gaudeix d'un notable cultiu literari, especialment poètic. Això és un fet incontrovertible. Recentment, des de Catalunya s'ha parat l'orella a aquest panorama de veus. La Institució de les Lletres Catalanes ha convidat dos poetes —Xuan Bello i Ana Vanessa Gutiérrez— a les trobades de traducció poètica de Farrera. Adesiara Editorial ha publicat dos llibres de Bello, en traducció de Jordi Raventós. I Edicions de la Guerra també ha tret un dels llibres capitals de Berta Piñán, amb l'afegitó d'uns quants poemes més: *Un mes i altres poemes*, traduït per Jaume Subirana.